

- v takem slučaju se mora takoj glasovati.
- k) Vodstvo postavi za vsak javni društveni shod reditelje, katerih odredbam se mora vsakdo pokorovati.

Člen III.

Društva.

- a) Legitimacije delegatom in članom odsekov morajo dati zveze, oziroma društva, ki jih odpošljejo. Tiskovine preskrbi vodstvo.
- b) Volilne predloge za člane odsekov imajo poslati učiteljska društva — kot sklep zborovanja — deželnim zvezam, ki izdelajo tero in jo odpošljejo vodstvu Zaveze. To jo predloži pred volitvami članom delegacije iz posameznih dežel. Na ta volilni predlog se je treba vedno ozirati.
- c) Društva naznanjajo delegate takoj po izvolitvi svoji Zvezi. ta jih pa naznani vodstvu Zaveze. Kjer zveze ni, store to društva direktno.

Člen IV.

Stalno tajništvo.

- a) Stalni tajnik referira in predava v Zavezi učlanjenih društev o stanovsko-strokovnih in organizacijskih vprašanjih, če nosijo potne stroške in dnevnščino društva, ki ga povabijo.
- b) Skrbeti ima za okrepitve organizacije in stanovskega naraščaja ter je strokovni referent za liste.

Člen V.

Članarina.

- a) Vsak v Zavezi organizovan učitelj in vsaka v Zavezi organizovana učiteljica plačuje mesečne prispevke po 1 K 50 h, zato pa prejema brezplačno »Učiteljskega Tovariša« in nima niti za okrajna društva niti za deželne zveze plačevati nikakih drugih prispevkov.
- b) Vsaka deželna zveza pošlje meseca decembra vsakega leta vsakemu posamezniku svojega članstva po 12 položnic, ki jih ti mesečno ali vsaj vsak drugi mesec z zneski po 1 K 50 h, oziroma po 3 K oddajo na svoji pošti.
- c) Deželne zveze, ali kjer teh ni, učiteljska društva odpošljejo v Zavezino blagajnico tolikokrat po 10 K, kolikor je v njih organizovanih učiteljev in učiteljic. Iz teh prispevkov se krijejo izdatki za »Učiteljskega Tovariša« in za upravo Zaveze.
- d) Ti prispevki se plačujejo Zavezi lahko mesečno, vsekakor pa tekom meseca junija in tekom meseca decembra vsakega leta.
- e) Ostanek članarine se porazdeli med deželne zveze in njih društva po razmerju in na način, kakor to določajo občni zbori zvez.

Člen VI.

Končne določbe.

- a) O zborovanju Zavezinih članov (§ 4. pravil) je poročati Zavezinemu glasilu, zakar ima vsak član izvoliti letno poročevalca. Isto velja za vsa učiteljska društva.
- b) Vprašanja, izprožena na zborovanjih Zavezinih članov, ki so za vse učiteljstvo važna, je poslati vodstvu Zaveze, da jih da odsekom v razpravo.
- c) Zavezino glasilu mora priobčati poročila o glavnih skupščinah.
- d) Delegacija izvoli vselej tri pregledovalce računov iz svoje srede, ki pregledajo račune in poročajo o njih prihodnji delegaciji.
- e) Zapisničarji vodstvenih, upravnega odbora in odsekov sej objavljajo vse sejne sklepe v društvenem glasilu, če se ne proglase za tajne.
- f) Vodstvo Zaveze ima pravico, določiti vsakemu članu upravnega odbora kako poročilo, ki ga je dolžan dotičnik tudi prevzeti.
- g) Učiteljsko društvo, v katerega okrožju se vrši glavna skupščina, priredi vse potrebne krajevne priprave, plača dotične stroške ter ima pravico zahtevati iz Zavezine blagajnice v slučaju primanjkljaja vsoto do 100 K.
- h) Dokler Goriško nima deželne zveze, volijo člane odsekov društva v sporazumu in tudi sporazumno, skupno krijejo stroške.

* * *

S tem izročam delegatom in delegatijam letošnje Zavezine skupščine v presojo načrt novih Zavezinih pravil, kakor sem jih korigiral z ozirom na želje in nasvete posameznih Zavezinih društev ter v soglasju s posebnim, v ta namen izbranim odsekom, kakor je bilo sklenjeno na zadnji delegacijski seji v Trstu. — Uvaževali smo vse, kar se je sploh dalo uvaževati. — Posebno opozarjam na člen V. poslovnika. — Prosim treznega premisleka, da bo debata kratka, stvarna in uspešna.

E. Gangl, poročevalec.

Stanje in gibanje slov. učiteljskihnikov v zadnjih letih.

(Dalje.)

Če hočemo pregledati še enkrat v splošnem stanje slov. učiteljskihnikov, opazimo, da se je z zmago kulturne struje povzdignil tudi njihov ugled, ki je bil, žal, v prejšnjih časih na nizki stopnji. Razvito je bilo popivanje in krokanje, s tem združena apatija do dela in nje posledica nevednost in neinteligenca. Seveda moramo pomisliti, da je bilo to tudi na drugih zavodih, ali bodočim učiteljem se je to najmanj odpustilo. Deloma pa tudi niso bili krivi toliko sami, kakor zastareli disciplinarni red, ki s pedantično strogostjo zasleduje prestopke v malenkostih in ovira samostojni razvoj, a pospešuje prej omenjeno!

A pustimo to! Poglavitna stvar je, da so se razmere izpremenile popolnoma — nam na dobro! Tu moram opozarjati, da sem imel pred očmi predvsem ljubljansko moško učiteljske, toda na ostalih se je skoro popolnoma enako, bolj ali manj popolno vršil ta pomenljivi preobrat. Teda so se začeli tudi zavedati, da je potrebno za vsako dobro uspešo akcijo skupno delo, skupno uporabljanje moči. Mogoče pa je to le s pomočjo medsebojnega spoznavanja. K temu je veliko pripomogla korespondenca, ki je bila posebno zadnja štiri leta precej razvita. Toda prava oblika zato so bili abiturientski sestanki.

Do I. abiturientskega sestanka učiteljskihnikov 1909. so obstojali le iz poslovnih večerov združenih z veselico in plesom. Abiturienti iz leta 1909. so naredili temu konec. Priredili so zborovanje, tam razvili svoje misli, svoje načrte, tam se pogovorili o bodočem delu. Videli so pred seboj življenje, dolgo in težavno pot, ne posuto z rožami, ampak s trnjem in poraslo z osatom.

Glavni smoter — namreč kulturno stanovsko zblizanje učiteljskihnikov in učiteljskega učiteljstva — je setanek dosegel sicer le deloma, vendar je bilo že to veliko. Da so se pa zborovalci resno zavedali svoje naloge, dokazujejo tedaj stavljeni resolucije, ki zahtevajo predvsem, da naj seznanja Zaveza učiteljski naraščaj s težnjami učiteljskega stanu, ter naj stopi z njim v ožje stike in mu prireja primerna predavanja. Res, učiteljstvo se je začelo za naraščaj bolj zanimati in »Deželno učiteljsko društvo« v Ljubljani je začelo prirejati učiteljske večere, ki so se jih smeli udeleževati četrtletniki pod nadzorstvom profesorjev. Tudi letošnje leto je priredilo društvo troje takih večerov. Seveda je veljalo to spet bolj za Ljubljano, vendar se je na podoben način vršilo tudi v Mariboru in Gorici. Omenjam še to, da je stanovsko vzgojo podpiralo učiteljstvo že prejšnja leta s tem, da je darovalo brezplačno več izvodov stanovskega glasila »Učit. Tovariša«, pedagoškega lista »Popotnika«, »Zvončka«, »Naše bodočnosti« in »Domačega ognjišča«.

Drugo leto 1910. ni bilo abiturientskega zborovanja v smislu prvega, pač pa nastopno leto 1911.

II. abiturientski sestanek je bil zasnovan na precej obširnejši podlagi kakor prvi.

Udeležili so se ga tovariši in tovarišice iz Kranjske, Goriške in Štajerske v lepem številu. Resolucija, stavljen glede premestitve koprškega učiteljskega v Gorico, se je ta čas že uresničila in imeli smo priliko pozdraviti jih kot goriške tovariše. Udeležilo se je zborovanja tudi učiteljstvo v lepem številu, in njegova prvoboriteljica Gangl in Jelenc sta pozdravila zborovalce, prvi v imenu »Zveze slovenskega učiteljstva«, drugi v imenu Zaveze.

Zborovanje je obsegalo temeljite referate in jako važne resolucije tov. učitelja Dimnika, katere je predlagal v sprejetje na koncu svojega referata: »Učiteljski stan in pota naraščaja«. Resolucije so bile razdeljene v 5. točk, in sicer:

1. Razmere in učiteljski stan.

2. Naše organizovanje.

3. Učiteljski naraščaj.

4. Aktivni naraščaj.

5. Socialno delo učiteljstva.

Važni sta za nas 3. in 4. resolucija, ki obsegata točke, ki so bile deloma že poudarjane že na I. abiturientskem sestanku.

III. resolucija zahteva ožjih stikov učiteljskihnikov z učiteljstvom, nadalje, da izboljša gmotni položaj naprednega naraščaja. V svrhu vzgoje in samoizobrazbe predlaga, da se osnuje »Učiteljski sklad«, ki pa bi služil obenem tudi za ložjo prireditve abiturientskih sestankov. Zahteva od ravnateljstev učiteljskih, da izpremenijo ozkosrčni disciplinarni red in dajo s tem učiteljskemu svobodnejšo roko v svrhu vzgoje in samoizobrazbe. Naj

se dopusti, da se izobrazuje naraščaj ne le strokovno, ampak tudi stanovsko.

IV. resolucija pozivlja vse mlajše učiteljstvo, da se tesneje združuje in intenzivneje seznanja s težnjami svojega stanu. Osnuje naj se pripravljalni odbor, ki bi proučil, če bi kazalo ustanoviti organizacijo učiteljskega naraščaja za vse slovenske kronovine. Isti odbor naj skrbi, da se vrši k letu sestanek abiturientov; za gibanje naj služi v informiranje in vzgojo »Učiteljski vestnik« v »Učiteljskem Tovarišu«.

Tako resolucije!

Pregledati nam je, v koliko so se zahteve resolucij izpolnile in v koliko ne. Stik z učiteljstvom in učiteljskimi je bil takšen, kot so ga pač pripuščale razmere. V Ljubljani je skrbelo za to že poprej omenjeno deželno učiteljsko društvo, za Goriško pa predvsem deželno učiteljsko društvo za Goriško, ki je ondotnim učiteljskim naklonilo tudi več podpor v svrhu samoizobrazbe. Važno, a še vedno nerešeno vprašanje je ono glede gmotnega položaja učiteljskihnikov. V Ljubljani podpira dosedaj, kakor druge dijake tudi učiteljskega podporno društvo »Domovina«, in sicer največ s hrano, v Gorici in v Mariboru pa dijaška kuhinja. Klerikalni kolegi imajo pač tudi v tem oziru boljše, ker imajo v internatu »Marijanišću« hrano in stanovanja. Nam bo treba pač še čakati do časa, ko se uresniči ideja »Učiteljskega konvikta«. Vendar pa se naj bi naraščaju tudi že zdaj kolikor mogoče pomagalo. Opozarjam na tozadevno resolucijo, ki sledi.

Važna točka v resoluciji je »Učiteljski sklad«, ker je začetek za njegovo vevlačno delovanje že storjen. Ustanovljen je bil lansko leto; podlaga pa mu je dal čisti dobiček lanske abiturientske veselice. Kako je vsa stvar, je poročal že poprej tov. učitelj Dimnik. Namen fonda sem že omenil poprej, da mu pa zamore zadostovati, ga je treba pomnožiti. In v to svrhu se je »Pripravljalni odbor« obrnil na vsa okrajna in druga učiteljska društva s prošnjo za prispevke, in na tem mestu se jim prav presrečno zahvaljujem v imenu imenovanega odbora za njihove odzive. V korist »Učit. sklada« je založil odbor razglednice s sliko našega prvoboritelja g. deželnega poslanca E. Gangla. Poleg tega bo treba prirediti priredbe, ki bi pripomogle k povečanju našega sklada. In temu namenu služi tudi (večerna) današnja veselica v »Nar. domu«. Kar pa se tiče zadnje točke v resoluciji, je pa stvar čisto prav tako, kakor takrat, ko so izumili disciplinarni red.

Neizpremenjen se nam je čital dozdaj in upajmo, da takšen ostane še nadalje. In morda je baš uspeh resolucije, da se je začela šola resnično zanimati za naše gibanje, toda v obratnem zmislu. Edino, kar je dovoljeno, je posluževanje ljudskih knjižnic, v Ljubljani celo to ne, pa je ravnateljstvo tolikanj tolerantno, da ne iztika za tistimi predrzneži, ki hočejo na vsak način razširiti svoje duševno obzorje in se ne marajo zadovoljiti s tistimi drobtinami, ki jim jih meče vladajoči režim. Toda mi ne odnehamo, zahtevamo isto, kar so zahtevali lanski učiteljski abiturienti, a zadovoljiti se ne maramo s čakanjem, nego bomo poiskali tudi primernih sredstev, da dosežemo, kar želimo! V kratkih besedah naj omenim še 5. resolucijo, katere zahteve pa so razen nekaterih malenkostij niso izpolnile — in kakor vse kaže, se še tako kmalu ne bodo. Poziv mlajšemu učiteljstvu k tesnejšemu združevanju ni dobil odziva. Ponavljamo ga letos tudi mi, s kakim uspehom, ne vemo!

Pripravljalni odbor, ki bi imel nalogo študirati potrebo ustanovitve organizacije učiteljske, se je sicer osnoval, a svojega dela še ni dovršil. — »Učiteljski vestnik« v »Učit. Tovarišu« izpolnjuje svojo nalogo ko prejšnja leta, in njegovemu uredništvu dvignemo zahvalo! — Naslednje resolucije so poudarjale važnost nar. soc. dela učiteljstva in z njo v zvezi razširjanje Zavezinih listov, kar je pa do danes ostalo še pri starem. In ostalo bo tako — tako dolgo, dokler ne bomo spoznali velikega pomena idej A. Peska, k je klical: Na delo med ljudstvom!

To bi bilo v kratkih potezah splošno poročilo, naj pridejo poročila še iz posameznih slovenskih učiteljskih. (Konec.)

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Delegate je prijavilo:

XXXIII. Šaleško učiteljsko društvo:

112. Miloš Tajnik, učitelj — Šoštanj.

113. Franciška Pristovšek, učiteljica — Št. Janž na Peči.

Delegatov še ni prijavilo 1 kranjsko in 1 štajersko učiteljsko društvo, drugih po-

datkov pa nista poslali 2 kranjski, 3 štajerski in 1 primorsko Zavezino društvo. Prosimo prav lepo in nujno, da vrnejo ta društva društvene izkaze z vsemi potrebnimi podatki, sicer nam ni mogoče sestaviti natančne statistike, in pomanjkljivo bo poročilo o delovanju Zavezinih društev.

Na prav mnogobrojno in veselo snidenje v Celju!

Vodstvo Zaveze.

Tajnik:
Vilibald Rus.

Predsednik:
L. Jelenc.

Kranjske vesti.

—r— Nagrobni spomenik pokojnemu tovarišu Miroslavu Žebretu se odkrije v sredo, dne 7. avgusta, ob 9. uri dopoldne na pokopališču v Vodich. — Prijatelji pokojnega tovariša se vabijo, da se odkritja v obilnem številu udeležijo.

—r— Na kranjski kmetijski šoli na Grmu se prične celoletna in zimska šola novembra meseca. Za kranjske mladeniče je razpisanih 36 prostih mest. Plačujoči učenci plačujejo v letni šoli 300 K, v zimskem tečaju pa 150 K. Nekolkovane prošnje je poslati ravnatelju imenovane šole do 15. sept. t. l. Tam se dobe tudi natančnejša pojasnila.

Štajerske vesti.

—š— Pregled ljudskega in meščanskega šolstva na Štajerskem za l. 1911 je izdal deželni šolski svet. Bilo je 21 javnih, 13 zasebnih meščanskih šol z nemškim učnim jezikom (torej niti ene slovenske!) Spodnještajerski Nemci jih imajo 6, Slovenci nobene. Javnih ljudskih šol je bilo: deških 60, dekliških 54 in mešanih 784, skupaj 898. Slovensko se je poučevalo na 277, nemško na 621 šolah. Enorazrednic je bilo 170, dvorazrednic 221, trirazrednic 161, štirirazrednic 117, petrazrednic 129, šestrazrednic 82, sedemrazrednic 17, osemrazrednic 1. Nobene enorazrednice ni bilo (izven v avtonomnih mestih) v slovenskih šolskih okrajih Ormož, Ljutomer, Sv. Lenart, Zg. Radgona in Slov. Bistrica ter v nemških Arnovž, Fehring, Feldbach, Radgona. Slovenci smo torej tu na boljšem. Vidi se pa tudi, da imajo Slov. gorice najvišje organizirano šolstvo na celnem Spodnjem Štajerskem. Zasebnih ljudskih šol je bilo 54, od teh 5 slovenskih, tako da je vseh slovenskih ljudskih šol na Štajerskem 282, nemških pa 670. Razmerje šolstva je torej 1:2,3, prebivalstva pa 1:3,5. Od 222.599 šolobveznih otrok ni pouka obiskovalo 3149 otrok; od teh odpade na okraj Sevnico 480 (petina vseh!) Laški trg 389 (devetina!), Konjice 306, Kozje 303 (desetina). Ali merodajni krogi v prizadetih krajih mislijo na strašne posledice teh števil? Slovenske ljudske šole je obiskovalo 64.000, nemške pa 138.000 otrok. Med slednjimi je, če upoštevamo šulferajnske šole pri nas in pa ogromno število slovenskega delavstva po Zgor. in Sred. Štajerskem, gotovo še 5000 slovenskih otrok.

Splošni vestnik.

Hrv. pedagoško-književni zbor ima dne 8. in 9. avgusta t. l. svojo XL. glavno skupščino in slavnostno zborovanje v Zagrebu v dvorani »Učiteljskega doma«. — Glavna skupščina se vrši dne 8. t. m. ob 5. popoldne z običajnim dnevnim redom; slavnostno zborovanje, pa je drugi dan ob 10. dopoldne. Josip Skavić govori o predmetu »U spomen Tomislava Ivkanca«, Anton Tunkl pa o temi »Jean Jaques Rousseau«.

Društvo »Mladika« bo tudi v prihodnjem šolskem letu vzdrževalo gospodinj-ski tečaj, ki se pa ima na podlagi zadobljenihkušenj nekoliko preurediti. Večerna kuhinja odpade; na njeno mesto stopi pa kombinirana opoldanska kuhinja. Gofenke pridobe s tem na času, kljub temu pa imajo vendar priliko izučiti se v prirejanju vsakovrstnih jedil. Znižajo pa se s tem poučni stroški. Ta preuredba bo posebno dobro došla ljubljanskim starišem, ki nameravajo svoje hčerke pustiti v tem tečaju za gospodinjstvo naobraziti. Tečaj bo tudi zanaprej vodila in večino predmetov poučevala za to stroko usposobljena učiteljica gča. Jerica Zemljanova, ki je v preteklem letu tečaj jako uspešno in z veliko vnmom vodila. Pojasnila dajeta voditeljica tečaja in predstojnica internata.

Vseslovanski čebelarški kongres. V Moskvi otvorijo dne 6. avgusta t. l. vseslovanski čebelarški kongres. Iz Bolgarske se je prijavilo 253 udeležnikov, iz Srbije 78, iz Črnogore 17, iz Hrvatske 13, Čehov 48 in 2 Malorusa. Kakor je videti, ni priglasi na ta kongres niti en Slovenec, dasiravno je pri nas Slovinci čebelarstvo prav lepo razvito in so bili Slovenci učitelji čebelarstva pri drugih narodih že v časih cesarice Marije Terezije.